Evo – eteläsuomalaisen metsäluonnon suojelua ja tiedotusta –hanke 1.5.2002 – 30.9.2005
Evon luonto-oppaan tekemiseen on saatu EU:n Life Luonto -rahoitustukea

LUONTODIREKTIIVIN LUONTOTYYPIT, LIITTEIDEN II JA IV LAJIT, UHANALAISET LAJIT JA SUOJELUALUEET

Luontodirektiivin luontotyypit

Evon Natura 2000 –alueella olevat yleisimmät luontodirektiivin luontotyypit ovat boreaaliselle havumetsävyöhykkeelle ominaisia luontotyyppejä, kuten boreaalisia luonnonmetsiä, puustoisia soita ja humuspitoisia järviä ja lampia. Muiden 12 Evon Natura 2000-alueen luontotyyppien osuus on hyvin vaatimaton.

Yhteenlaskettuna luontotyyppien osuus alueen kokonaispinta-alasta on runsas neljännes (2117 ha). Luontodirektiivin luontotyyppien sijainti Natura 2000 -alueella on esitetty Evo-Lifen kotisivuilla Evo kartoilla: Evon Natura 2000 –alueen luontodirektiivin luontotyypit ja Evon vesiluontotyypit ja valuma-alueet.

Evon Natura 2000 –alueella on luontodirektiivin luontotyyppejä seuraavasti:

Luontotyyppi		Pinta-ala	Osuus % Evon Natura-alueen pinta-alasta
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	425	5
3260	Pikkujoet ja purot	6,4	+
7110	Keidassuot	9,1	+
7140	Muuttuneet keidassuot	43,4	+
7160	Vaihettumissuot	34,0	+
3110	Lähteet	1,6	+
8220	Karut kirkasvetiset järvet	15,4	+
9010	Silikaattikalliot	20,3	+
9050	Boreaaliset luonnonmetsät	900,3	11,5
91D0	Lehdot	17,8	+
91D0	Puustoiset suot	580,4	7,4
9060	Harjumetsät	19,6	+
9070	Hakamaat ja kaskilaitumet	5,0	+
9080	Metsäluhdat	12,7	+
6270	Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	0,1	+
	YHTEENSÄ	2090,5	27

Boreaaliset luonnonmetsät

Määritelmän mukaan tähän luontotyyppiin kuuluvat vanhat luonnonmetsät sekä luonnontilaiset paloalat ja palon jälkeen luonnontilaisina kehittyneet nuoret lehtipuumetsät.

Vanhat luonnonmetsät ovat metsien kliimaksi- tai myöhäisiä sukkessiovaiheita, joihin ihmistoiminta on vaikuttanut vähän tai ei lainkaan. Vanhoissa luonnonmetsissä puuston luonnontilaisuus on tärkein ominaisuus. Luonnontilaisuutta tarkastellaan metsän rakennepiirteiden perusteella. Rakennepiirteitä ovat mm. puuston satunnainen tilajakautuma, puuston kerroksellisuus, nykyistä puusukupolvea selvästi vanhemmat puut ja lahopuuston määrä.

Evon Natura 2000 –alueelle lähes kaikki boreaaliset vanhat luonnonmetsät ovat olleet jonkinasteisen metsänhoitotoimien piirissä. Viimeisistä hoitotoimista saattaa olla kuitenkin olla vuosikymmeniä. Laajimmat yhtenäiset boreaaliset luonnonmetsät sijaitsevat Kotisten ja Sudenpesänkankaan luonnonsuojelualueilla (375 ha).

Alueella on joitakin luonnontilaisia alle 30 vuotta vanhoja palo-alueita. Näistä merkittävimmät ovat Sudenpesänkankaan länsipuolella olevaTuohimetsän paloalue ja Evo-Life-hankkeen aikana poltetut ja luonnontilaan jätetyt alat. Luonnontilaisina kehittyneitä lehtipuustoisia vanhempia paloaloja ei Evolla ole.

Retkeilyalueella boreaalisia luonnonmetsiä on kaikkiaan noin 356 ha. Opetusmetsässä luonnonmetsiä on noin 51 ha, yhtiöiden mailla noin 43 ha ja yksityismailla noin 70 ha.

Lehdot

Maaperän karuuden vuoksi Evolla on vain joitakin lehtoja. Syrjänalusen harjun ja Peikkivuoren tuntumassa ja Rahtijärven ja Niemisjärven itäpuolella on joitakin lehtoja. Niissä kasvaa sekapuuna lehmusta.

Silikaattikalliot

Evon kallioperää peittää moreeni tai lajittuneet maa-ainekset. Vain paikoin peruskallio tulee esiin maakerrosten alta. Laajoja kallioalueita ei Evolla ole.

Harjumetsät

Merkittävimmät harjumetsät sijaitsevat Syrjänalusen harjulla ja Peikkovuorella.

Hakamaat ja kaskilaitumet

Hakamaita ja kaskilaitumia on hyvin vähän Evolla. Ne sijaitsevat Mustajärven metsänvartijatilan mailla ja ovat yksityisaluetta.

Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt

Myös niittyjä on hyvin vähän Evolla. Ne sijaitsevat Mustajärven metsänvartijatilan mailla ja ovat yksityisaluetta.

Puustoiset suot

Luontotyyppiin sisältyy muuttuneita ojitettuja korpi – ja rämealueita. Luonnontilaisia korpia on hyvin vähän.

Keidassuot

Evon Natura 2000 –alueella on vain joitakin pienialaisia keidassoita.

Muuttuneet keidassuot

Ennallistamiskelpoisia ojittamisen vuoksi muuttuneita keidassoita on joitakin. Suurin niistä sijaitsee Latvajärven ympäristössä.

Vaihettumis- ja rantasuot

Tätä luontotyyppiä tapaa järvien ja lampien soistuneilta rannoilta. Majavapatojen aiheuttamat soistumat on luettu myös tähän tyyppiin, kuten Keltaojan varrella Sudenpesänkankaalla olevat majavan vanhat patoaltaiden pohjat.

Metsäluhdat

Metsäluhdat ovat puustoisia tulvaveden vaivaamia metsiä. Niitä tapaa paikoitellen purojen varsilta.

Lähteet

Vaikka Evon Natura 2000-aluelle on mittavia lajittuneen maa-aineksen muodostumia, on alueella vain joitakin lähteitä ja lähdevaikutteisia soita. Merkittävin lähdealue on Karvalammin eteläpuolella. Luontopolku kulkee lähteen ohi.

Humuspitoiset järvet ja lammet

Luonnontilaisia järviä ja lampia, joiden vesi on turpeen ja happaman humuksen ruskeaksi värjäämää. Yleensä ne ovat turvepohjalla, soilla tai luontaisesti soistumassa olevilla kankailla. Kasvillisuus on harvaa, kellulehtisen kasvillisuuden määrä vaihtelee, vesisammalia voi olla runsaasti. Rantavyöhyke on usein soistunut ja siinä on kelluvia rah-

kasammalkasvustoja. Evon järvet ja lammet ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tätä tyyppiä.

Pikkujoet ja purot

Luonnontilaiset virtaavat pikkujoet ja pienvedet, kuten purot ja lähteiset purot ovat tätä tyyppiä. Puron ympäristö on luonnontilassa. Sen uomassa on vaihtelevuutta. Pohjan laatu vaihtelee alustan mukaan. Tähän luontotyyppiin kuuluvat mm. Luutajoki, Keltaoja ja Saukonoja.

Karut kirkasvetiset järvet

Niukkaravinteisia järviä, joissa on runsaasti pohjaversoiskasvillisuutta, mm nuottaruohoa (Lobelia dortmanna) ja lahnaruohoa (Isoetes). Evolla tyyppiin kuuluvia järviä ovat Valkea Mustajärvi, Syrjänalunen ja Karvalammi

Luontodirektiivin liitteiden II ja IVa lajit

Evon Natura 2000 –alueella tavataan viisi luontodirektiivin liitteen II ja/tai IV lajia, joista kolme on nisäkkäitä, yksi hyönteinen ja yksi maksasammal. Nisäkäslajeja ovat saukko (Lutra lutra, 1355, NT), ilves (Lynx lynx, 1361, NT) ja liito-orava (Pteromys volans, 1910, VU). Mainitut lajit uhanalaista sammalta lukuun ottamatta ovat myös luontodirektiivin liitteen IV lajeja.

Lintudirektiivin liitteen I lajit

Natura –alueella tavataan kaikkiaan 19 lintudirektiivin liitteen I lajia. Suurin osa näistä on vanhojen metsien ja rauhallisten metsäerämaiden lajeja, kuten metso, varpuspöllö, pohjantikka, pikkusieppo, kuikka, kaakkuri, palokärki, kalasääski, kehrääjä, kurki, laulujoutsen. Evon lajistoon kuuluu mm. kolme tikkalajia, neljä pöllölajia, kolme haukkalajia ja kolme vesilintulajia.

Uhanalaiset lajit

Luontodirektiivin liitteissä II ja IV ja lintudirektiivin liitteessä I lueteltujen lajien lisäksi Evolla tavataan merkittävä määrä kansallisesti uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja, erityisesti vanhoista boreaalisista luonnonmetsistä riippuvaisia hyönteis-, sammal-, jäkälä- ja kääväkäslajeja. Alueelta on löydetty kaikkiaan 83 uhanalaista (RE, CR, EN, VU) ja silmälläpidettävää (NT) eliölajia, joista 3 nisäkäslajia, 5 lintulajia, 27 hyönteislajia, 12 sammallajia, 2 jäkälälajia, 28 kääväkäslajia sekä 6 putkilokasvilajia. Evon alue on tunnettu varsinkin palaneella puulla, haavalla ja lahopuulla elävistä uhanalaisista hyönteisistään. Uhanalaisten vanhojen metsien lajien esiintymispaikkana Evo on yksi maamme merkittävimmistä alueista.

Evo – eteläsuomalaisen metsäluonnon suojelua ja tiedotusta –hanke 1.5.2002 – 30.9.2005

Evon uhanalaiset eliölajit jakautuvat eri uhanalaisuusluokkiin (RE=hävinneet, CR=äärimmäisen uhanalaiset, EN=erittäin uhanalaiset, VU=vaarantuneet, NT=silmälläpidettävät) seuraavasti:

	RE	CR	EN	VU	NT	YHT
Nisäkkäät				1	2	**3**
Linnut				1	4	**5**
Hyönteiset		1	5	7	14	**27**
Sammalet	1		1	6	4	**12**
Jäkälät			1		1	**2**
Kääväkkäät			1	10	17	**28**
Putkilokasvit			1	3	2	**6**
YHTEENSÄ	**1**	**1**	**9**	**28**	**44**	**83**

Perustetut luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut alueet

Kotisten ja Sudenpesänkankaan vanhojen metsien suojelualueet on rauhoitettu 3.12.1993 annetulla asetuksella (1115/1993). Erityisesti Kotisten alue on yksi eteläisen Suomen lajistollisesti arvokkaimmista vanhan metsän suojelukohteista. Siellä on säilynyt runsaasti vanhojen metsien eliölajeja useista eliöryhmistä (linnut, hyönteiset, jäkälät, sammalet, kääväkkäät). Suuri osa alueen arvokkaimmista lajeista on Suomessa uhanalaisia. Osittain sama koskee Sudenpesänkangastakin. Kotisten suojelualue on pinta-alaltaan 236 ha ja Sudenpesänkangas 467 ha. Sudenpesänkankaan alue on kaksiosainen, käsittäen varsinaisen Sudenpesänkankaan alueen lisäksi sen pohjoispuolella sijaitsevan Koilliskulman alueen. Valtion maalla olevat vanhojen metsien suojeluohjelman kohteet on suojeltu retkeilyalueen aarniosina.

Evon rantojensuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella on vuoden 2005 loppuun mennessä rauhoitettu ympäristökeskuksen päätöksellä Savijärven, Rahtijärven, Halsjärven ja Mekkojärven ranta-alueita luonnonsuojelualueeksi runsaat 25 ha. Tämän lisäksi ympäristökeskus on hankkinut valtiolle luonnonsuojelutarkoituksia varten kaikkiaan kahdeksalla kaupalla runsaat 120 ha suuruiset maa-alueet. Evo-Life -hankkeen osana on hankittu UPM Oyj:ltä luonnonsuojelutarkoituksia varten Sudenpesänkankaan luonnonsuojelualueen pohjoispuolella oleva Hakojärven ympäristö, pinta-alaltaan noin 140 ha. Yhteensä luonnonsuojelutarkoituksiin on siis hankittu alueita noin 260 ha.

Luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset luontotyypit

Evon alueella tehdyissä selvityksissä on löydetty Natura 2000 -alueelta kaikkiaan viisi luonnonsuojeluasetuksen kriteerit täyttävää luontaisesti syntynyttä, merkittäviltä osin jaloista lehtipuista koostuvaa metsikköä. Luonnonsuojelulain 29 §:n mukaan tällaisia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Tämä kielto astuu voimaan, kun ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen rajat ja antanut päätöksen tiedok-

si alueen omistajille ja haltijoille. Ympäristökeskus on v. 2003 ja 2004 antamillaan päätöksillään määritellyt seuraavien jalopuumetsiköiden rajat:

1. Hautjärven lehto (Evon opetusmetsä, metsälehmuslehto, pinta-ala 2,2 ha)
2. Vuorenpeikon lehto (Evon opetusmetsä, metsälehmuslehto, pinta-ala 2,4 ha)
3. Majajärven lehto (Evon opetusmetsä, metsälehmuslehto, pinta-ala 1,0 ha)
4. Ylisen Rautjärven lehto (Evon opetusmetsä, metsälehmuslehto, pinta-ala 0,3 ha)
5. Pyssyvuoren lehto (UPM-Kymmene Oyj, metsälehmuslehto, pinta-ala 0,1 ha)

Luonnonsuojelulain luontotyyppien yhteispinta-ala Natura 2000 –alueella on siis noin 6 ha. Luontotyyppikohteista kolme sijaitsee Syrjänharjulla, jonka metsissä on ympäröivää aluetta selvästi enemmän rehevyyttä ja lehtomaisia piirteitä.

Teksti Pertti Heikkinen, Rea Luttinen